

*Archeologisch Bureauonderzoek & Inventariserend
Veldonderzoek (IVO), verkennende fase (d.m.v.
boringen)*

**Hoofdstraat 124 en 126,
Leiderdorp
Gemeente Leiderdorp**

CIS-code: 36082

Colofon

Projectnummer : 15130509/36082
Auteurs : drs. J.M. Blom, drs. S. Moerman
Redactie : drs. A.A. Kerkhoven

Controle

drs. J.W. Oudhof	Senior Archeoloog	11-08-2009
------------------	-------------------	------------

Goedkeuring

	Gemeente Leiderdorp	
--	---------------------	--

Versie : 1.3
ISBN : 978-90-8996-314-7

Conceptversie

Opdrachtgever : Familie G.L. Verkuil
Hoofdstraat 126
2351 AN Leiderdorp

© Becker & Van de Graaf bv
Noordwijk, augustus 2009

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden vervoelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

SAMENVATTING:

In opdracht van de familie Verkuil zijn in juli 2009 een archeologisch bureauonderzoek (BO) en een inventariserend veldonderzoek (IVO) verkennende fase (door middel van boringen) uitgevoerd in verband met de geplande herontwikkeling van het plangebied aan de Hoofdstraat 124 en 126 in Leiderdorp, gemeente Leiderdorp. In het plangebied zal, na sloop van de huidige garage, woningbouw worden gerealiseerd. Hiertoe dient het bestemmingsplan te worden gewijzigd.

Op basis van de resultaten van het bureauonderzoek worden in het plangebied archeologische waarden vanaf het Neolithicum verwacht. Deze kunnen worden aangetroffen in oeverafzettingen van de Oude Rijn. De oeverafzettingen zijn direct vanaf maaiveld aanwezig (al dan niet onder een recente ophooglaag), maar oudere oeverniveaus kunnen dieper gelegen zijn. Vondsten in de omgeving van het plangebied tonen aan, dat in ieder geval vanaf de Romeinse tijd bewoning heeft plaatsgevonden. Nederzettingssporen, graven en akkerlagen kunnen worden aangetroffen. De bodem is mogelijk verstoord door kleiwinning, bij de aanleg van de huidige garage en bij de sanering die ongeveer 10 jaar geleden heeft plaatsgevonden.

Het booronderzoek heeft aangetoond dat het plangebied is gelegen op oeverafzettingen van de Oude Rijn. De bodem van het plangebied is zeer diep verstoord. Dit is vermoedelijk in de afgelopen tientallen jaren veroorzaakt door bouw- en kleiwinningsactiviteiten en saneringen. In slechts één boring zijn natuurlijke afzettingen aangetroffen. Hierin zijn geen archeologische indicatoren of niveaus waargenomen. In de overige boringen zijn enkel omgewerkte lagen aangeboord. Derhalve is de kans dat archeologische waarden door de geplande bouwwerkzaamheden verstoord zullen worden, zeer klein. Op basis van de resultaten van het inventariserend veldonderzoek wordt geadviseerd om geen archeologisch vervolgonderzoek uit te laten voeren.

INHOUDSOPGAVE:

ADMINISTRATIEVE GEGEVENS VAN HET PLANGEBIED.....	4
1. INLEIDING	5
1.1. Aanleiding	5
1.2. Doel- en vraagstelling van het onderzoek.....	5
1.3. Ligging van het plangebied	5
2. BUREAUONDERZOEK	6
2.1. Werkwijze	6
2.2. Geologie, geomorfologie en bodem.....	6
2.3. Bekende archeologische waarden.....	7
2.4. Historisch landgebruik.....	8
2.5. Conclusie bureauonderzoek	8
2.6. Gespecificeerd archeologisch verwachtingmodel.....	8
3. VELDONDERZOEK.....	9
3.1. Onderzoekshypothese en onderzoeksopzet	9
3.2. Werkwijze	9
3.3. Resultaten	9
3.4. Interpretatie	9
4. CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN	11
4.1. Aanbevelingen	11
4.2. Beantwoording vraagstelling.....	11
4.3. Betrouwbaarheid	12
LITERATUUR EN KAARTEN.....	13
GERAADPLEEGDE INTERNETSITES	13
LIJST VAN AFKORTINGEN EN BEGRIPPEN	14
BIJLAGEN	
1. Topografische kaart	
2. Archis-informatie	
3. Overzicht Archismeldingen	
4. Boorlocatiekaart	
5. Boorbeschrijvingen	
6. Periodentabel	

Administratieve gegevens van het plangebied

<i>Toponiem</i>	Hoofdstraat 124 en 126
<i>CIS-code</i>	36082
<i>Plaats</i>	Leiderdorp
<i>Gemeente</i>	Leiderdorp
<i>Kadastrale aanduiding</i>	Leiderdorp B 1045 en 3681
<i>Provincie</i>	Zuid-Holland
<i>Coördinaten</i> <i>Centrum</i> <i>Hoekpunten</i>	96125/462133 96113/462158 (N); 96147/462121 (O); 96132/462111 (Z); 96102/462149 (W)
<i>Oppervlakte plangebied</i>	500 m ²
<i>Opdrachtgever</i>	Fam. G.L. Verkuil Hoofdstraat 126 2351 AN Leiderdorp
<i>Uitvoerder</i>	Becker & Van de Graaf bv Contactpersoon: drs. J.M. Blom Postbus 126 2200 AC Noordwijk (ZH) Tel: 071-3326888
<i>Bevoegde overheid</i>	Gemeente Leiderdorp Contactpersoon: dhr. F. van Dieten Postbus 35 2350 AA Leiderdorp Tel: 071-5458500 fvandieten@leiderdorp.nl
<i>Beheer en plaats van documentatie</i>	Becker & Van de Graaf, Noordwijk
<i>Uitvoeringsdatum veldwerk</i>	22 juli 2009

1. Inleiding

1.1. Aanleiding

Vanuit de IDDS groep heeft archeologisch onderzoeksbureau Becker & Van de Graaf bv in opdracht van de familie G.L. Verkuil een archeologisch bureauonderzoek (BO) en een inventariserend veldonderzoek (IVO) verkennende fase (door middel van boringen) uitgevoerd aan de Hoofdstraat 124 en 126 in Leiderdorp, gemeente Leiderdorp. Het onderzoek heeft plaatsgevonden in juli 2009. De aanleiding voor dit onderzoek is de bouw van een aantal woningen. De fundering zal op ca. 80 cm – mv worden aangelegd. De woningen zullen niet worden onderkelderd. In verband met de bouwplannen dient het bestemmingsplan te worden gewijzigd. De kans bestaat dat eventueel aanwezige archeologische waarden door de nieuwbouw verstoord dan wel vernietigd zullen worden.

1.2. Doel- en vraagstelling van het onderzoek

De doelstelling van het bureauonderzoek is het verwerven van informatie aan de hand van bestaande bronnen over bekende of verwachte archeologische waarden binnen het plangebied. Hieruit voortvloeiend wordt een gespecificeerde archeologische verwachting opgesteld. Het doel van het veldonderzoek is het aanvullen en vaststellen van deze gespecificeerde verwachting. Daarnaast wordt inzicht verkregen in de vormeenheden van het landschap in het plangebied, voor zover deze vormeenheden van invloed kunnen zijn geweest op de bruikbaarheid van de locatie door de mens in het verleden. Op basis van de resultaten van het onderzoek kunnen kansarme zones van het plangebied worden uitgesloten en kansrijke zones worden geselecteerd voor behoud of voor vervolgonderzoek. Om deze doelstelling te kunnen realiseren, wordt op de volgende vragen een antwoord gegeven:

- Wat is de fysiek-landschappelijke ligging van de locatie?
- Hoe is de bodemopbouw in het plangebied en in welke mate is deze nog intact?
- Zijn er archeologische waarden aanwezig in het plangebied?
- Wat is de diepteligging van eventueel aanwezige archeologische waarden?
- Wat is de specifieke archeologische verwachting van het plangebied en wordt deze bij het veldonderzoek bevestigd?
- In hoeverre worden eventueel aanwezige archeologische waarden bedreigd door de voorgenomen graafwerkzaamheden?
- Kan een aantasting van het mogelijk aanwezige bodemarchief voorkomen worden door planaanpassing?

Het archeologisch bureauonderzoek en het inventariserend veldonderzoek zijn uitgevoerd conform de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA), versie 3.1 (Centraal College van Deskundigen 2006) en de provinciale eisen.

Voor de in dit rapport gebruikte geologische en archeologische tijdsaanduidingen wordt verwezen naar bijlage 6. Afkortingen en enkele vaktermen worden achterin dit rapport uitgelegd (zie lijst van afkortingen en begrippen).

1.3. Ligging van het plangebied

De ligging van het onderzochte gebied, ofwel het plangebied, is weergegeven in bijlage 1. De exacte ligging en contouren van het plangebied zijn nader weergegeven in bijlage 4. Het plangebied betreft de Hoofdstraat 124 en 126 te Leiderdorp, op de noordelijke oever van de Oude Rijn. Ten tijde van het onderzoek was het terrein bebouwd met een buiten gebruik zijnde garage. Aan de noordzijde van de bebouwing lag een beklinkerde parkeerplaats, ten zuiden een groenstrook, beide binnen het plangebied.

2. Bureauonderzoek

2.1. Werkwijze

Bij het bureauonderzoek zijn gegevens verzameld over verwachte archeologische waarden binnen het onderzoeksgebied. Het onderzoeksgebied is hier gekozen als een zone van ongeveer 500 meter rond het plangebied. Er is gebruik gemaakt van de Cultuurhistorische Hoofdstructuur (CHS) van de provincie Zuid-Holland en van de Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden (IKAW) en het Archeologisch Informatie Systeem (Archis II) van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE). Aanvullende historische informatie is verkregen uit beschikbaar historisch kaartmateriaal, waaronder het Minuutplan van begin 19^e eeuw (www.watwaswaar.nl) en een topografische kaart uit 1905 (Uitgeverij Nieuwland 2005, no. 422).

Om inzicht te krijgen in de opbouw en ontwikkeling van het landschap zijn onder andere de bodemkaart en de geomorfologische kaart van Nederland gebruikt (DLO-Staring Centrum/Rijks Geologische Dienst, 1994, Stichting voor Bodemkartering 1982). Voor informatie over het reliëf in en rondom het plangebied is gebruik gemaakt van het Actueel Hoogtebestand van Nederland (AHN; www.ahn.nl). Deze gegevens zijn aangevuld met relevante informatie uit achtergrondliteratuur (zie literatuurlijst). Er is voor het onderzoek geen gebruik gemaakt van historisch archiefmateriaal of luchtfoto's. Ook zijn geen amateur-archeologen geraadpleegd.

2.2. Geologie, geomorfologie en bodem

2.2.1. Ontstaansgeschiedenis landschap en geologie

Het plangebied is gelegen in het westelijk veengebied, binnen de invloedssfeer van de Oude Rijn. Het westelijke veengebied omvat het gehele veengebied dat achter de kustduinen voorkomt in Noord- en Zuid-Holland. Het ontstaan van dit veengebied vindt zijn oorsprong in het begin van het Holoceen (vanaf circa 11.500 jaar geleden), in een periode met een sterk stijgende zeespiegel. Omstreeks 5.000 jaar geleden nam de stijging van de zeespiegelstand af en begon de kust zich in westwaartse richting uit te breiden. Gedurende deze uitbreiding, waarbij steeds nieuwe, jongere strandwallen ten westen van de oudere werden gevormd, ontstond een brede kustbarrière, waardoor er niet langer inbraken van de zee in het achterland konden plaatsvinden. Achter de strandwallen ontstonden rustige en natte omstandigheden, waardoor veengebieden ontstonden. Dit veen wordt gerekend tot het Hollandveen Laagpakket (De Mulder et al. 2003).

Bij de monding van de Oude Rijn bij Leiden bleef de strandwallenreeks onderbroken. De Oude Rijn zelf werd ongeveer 6400 jaar geleden actief. Op de oevers van de rivier zijn archeologische waarden vanaf de IJzertijd aangetroffen (Berendsen & Stouthamer 2001). Doordat de monding van de rivier een zwakke plek vormde in de kustbarrière, vonden via de monding van de Oude Rijn verschillende inbraken vanuit de zee plaats, waarbij de oevers van de Oude Rijn doorbraken en het achterland overstroomde. Bij deze inbraken van de zee via de monding van de Oude Rijn werden perimariene kreekensystemen gevormd, die zich als een sterk vertakt systeem door de overstromingsvlakte baanden. Deze kreekensystemen konden lange tijd actief blijven door de voortdurende aanvoer van water tijdens hoogwater. In de Late Middeleeuwen verzandde de monding van de Oude Rijn en eindigde de invloed van de kreekensystemen.

2.2.2. Geomorfologie

Op de geomorfologische kaart is het terrein weergegeven als bebouwd gebied. Direct ten noorden van de Hoofdstraat is een natuurlijke eenheid gekarteerd, een rivier-inversierug (kaartcode 3K26). Plaatselijk is deze rivier-inversierug afgegraven. De zandige oeverafzettingen van de Oude Rijn liggen hier relatief hoog in het landschap, doordat het omringende veenlandschap is ingeklonken. Het is zeer aannemelijk dat ook het plangebied op deze rivier-inversierug is gelegen.

Vanwege de ligging van het plangebied in de bebouwde kom is het niet mogelijk het natuurlijke reliëf in het plangebied te bepalen.

2.2.3. Bodem

Ook op de bodemkaart is het plangebied gelegen in bebouwd gebied. De meest nabij gelegen natuurlijke bodem ligt ongeveer 300 meter naar het zuidwesten. Op de noordoever van de Oude Rijn zijn kalkarme leek- en woudeerdgronden aanwezig (kaartcode pMn56C Gt II/pMn86C II). Leekeerdgronden worden gekenmerkt door een humeuze bovengrond van maximaal 30 cm dikte, bij woudeerdgronden is deze laag tussen de 30 en 50 cm dik. Roestvlekken zijn in het profiel binnen maximaal 50 cm diepte aanwezig. Grondwatertrap II duidt op erg natte gronden waarbij de gemiddeld hoogste grondwaterstand wordt aangetroffen aan of nabij het maaiveld en de gemiddeld laagste grondwaterstand op een diepte tussen 50 en 80 cm –mv. Vanwege de ligging van het plangebied in de bebouwde kom is het aannemelijk dat de grondwaterstand hier is gereguleerd.

Volgens de website www.bodemloket.nl is tussen 1997 en 1999 de bodem van Hoofdstraat 124 gesaneerd. Dit betreft het zuidelijke deel van het plangebied. De exacte begrenzing van deze zone is op basis van de website niet te geven.

2.3. Bekende archeologische waarden

Het plangebied staat op de Indicatieve Kaart Archeologische Waarden (IKAW) aangegeven als een gebied met een hoge archeologische verwachtingswaarde. Ook volgens de Cultuur Historische Waardenkaart (CHS) van de provincie Zuid-Holland geldt in het plangebied een zeer grote kans op archeologische sporen. Deze hoge waardering is voornamelijk gebaseerd op de ligging van het plangebied op de oever van de Oude Rijn. Op geulafzettingen/stroomgordels worden resten vanaf de Bronstijd en plaatselijk vanaf het Neolithicum verwacht. In bijlagen 2 en 3 zijn de (indicatieve) archeologische waarden weergegeven.

Er zijn binnen het onderzoeksgebied geen terreinen aanwezig die op de Archeologische Monumentenkaart (AMK) als waardevol staan aangegeven. Wel zijn diverse archeologische onderzoeken en waarnemingen aanwezig. Circa 350 meter ten zuidwesten van het plangebied is een booronderzoek uitgevoerd. In dit plangebied zijn onder oeverafzettingen van de Oude Rijn mariene afzettingen aanwezig. De toplaag bestaat uit een circa 120 cm dik pakket opgebrachte en/of omgewerkte grond op natuurlijke oever- en wadafzettingen. Er zijn weliswaar archeologische indicatoren aangetroffen, maar deze zijn ofwel afkomstig uit een pakket opgebrachte en/of geroerde grond of lijken mestvondsten te zijn uit de top van de natuurlijke afzettingen. Het plangebied maakte deel uit van een perceel grasland dat behoorde tot de nabij gelegen hofstede uit circa 1700. De mestvondsten hangen vermoedelijk samen met het toenmalige gebruik van de grond. De indicatoren wijzen dan ook niet op de aanwezigheid van een archeologische vindplaats. De lage en daardoor vochtige ligging van het plangebied zal het plangebied tot een ongunstige locatie voor bewoning hebben gemaakt (onderzoeksmelding 29554, De Kramer in concept).

Ongeveer 400 meter ten oosten van het plangebied is aan de Hoofdstraat 205 een booronderzoek uitgevoerd. De resultaten hiervan staan niet vermeld in ARCHIS (onderzoeksmelding 27385). Circa 400 meter ten oosten van het plangebied is een bureauonderzoek uitgevoerd naar de watergang van de rivier de Does. Hier worden scheepswrakken en resten van een brug verwacht. Er is geadviseerd een archeologische begeleiding van de werkzaamheden uit te voeren (onderzoeksmelding 29791).

Ongeveer 450 meter van het plangebied tenslotte is een booronderzoek uitgevoerd. Bij de veldinspectie zijn rond twee boringen bot- en houtskooffragmenten en een stukje inheems-Romeins aardewerk aangetroffen. Het vermoeden bestaat dat het middeleeuwse kleidek in dit plangebied is afgegraven voor kleiwinning. Hierbij zijn mogelijk archeologische resten uit de Romeinse tijd (gedeeltelijk) vergraven (onderzoeksmelding 3401, waarneming 49336).

Ongeveer 400 meter ten zuiden van het plangebied is bij een archeologische inspectie het terrein waar een buitenhuis uit de Late Middeleeuwen en Nieuwe tijd heeft gestaan, onderzocht. In het slotenpatroon is de voormalige inrichting van het terrein nog herkenbaar (waarneming 24248).

2.4. Historisch landgebruik

De oudst geraadpleegde kaart dateert uit het begin van de 19^e eeuw. Direct langs het water van de Oude Rijn liggen diverse huizen met erven. Vanwege het ontbreken van parallellen met de huidige topografie is het niet mogelijk het huidige plangebied exact op dit minuutplan te plotten, waardoor het niet duidelijk is of het plangebied bebouwd was of niet.

Op een kaart uit 1905 liggen eveneens diverse huizen met erven. Op de noordoever van de Oude Rijn staan diverse pannen- en steenbakkerijen. De eerste topografische kaarten van na de Tweede Wereldoorlog zijn niet zo gedetailleerd dat duidelijk is of in het plangebied bebouwing aanwezig is.

Dhr. Verkuil, eigenaar van de grond, heeft tijdens het veldonderzoek aangegeven dat in de 19^e eeuw niet ver ten noorden van het plangebied een kalkfabriek heeft gestaan. Een op de Oude Rijn afwaterende sloot liep noord-zuid door het midden van het plangebied heen. Ook is een grindverwerkingsbedrijf gevestigd geweest in het plangebied. Ten noorden van de bebouwing, onder de parkeerplaats, hebben diverse opslagtanks gelegen. In verband met saneringswerkzaamheden is de bodem hier circa 300 cm afgegraven, waarna zand is teruggestort, zo meldt dhr. Verkuil.

2.5. Conclusie bureauonderzoek

Het plangebied is gelegen op de oevers van de Oude Rijn, die rond 4400 voor Chr. actief is geworden. Op de oeverafzettingen van deze rivier zijn resten vanaf de IJzertijd gevonden, maar bewoning is vermoedelijk mogelijk geweest vanaf het Neolithicum. Uit booronderzoek enkele honderden meters ten zuiden van het plangebied blijkt dat de sedimenten van de Oude Rijn zijn gelegen op mariene afzettingen. In het onderzoeksgebied zijn weinig archeologische vondsten gedaan. De oudste indicator betreft een scherfje inheems-Romeins aardewerk. Uit historische kaarten blijkt, dat op de noordoever van de Oude Rijn diverse steenbakkerijen hebben gestaan. Zij haalden hun klei vermoedelijk uit de directe omgeving. Ook de bodem van het plangebied kan hierdoor zijn verstoord. Daarnaast heeft ongeveer 10 jaar geleden een sanering plaatsgevonden in het plangebied, waardoor (een deel van) de bodem kan zijn vergraven.

2.6. Gespecificeerd archeologisch verwachtingmodel

Op basis van de resultaten van het bureauonderzoek worden in het plangebied archeologische waarden vanaf het Neolithicum verwacht. Deze kunnen worden aangetroffen in oeverafzettingen van de Oude Rijn. De oeverafzettingen zijn direct vanaf maaiveld aanwezig (al dan niet onder een recente ophooglaag), maar oudere oeverniveaus kunnen dieper gelegen zijn. Vondsten in de omgeving van het plangebied tonen aan, dat in ieder geval vanaf de Romeinse tijd bewoning heeft plaatsgevonden. Nederzettingssporen, graven en akkerlagen kunnen worden aangetroffen. De bodem is mogelijk verstoord door kleiwinning, bij de aanleg van de huidige garage en bij de sanering die ongeveer 10 jaar geleden heeft plaatsgevonden.

Om het verwachtingsmodel te toetsen en waar nodig aan te vullen is een verkennend veldonderzoek door middel van boringen uitgevoerd.

3. Veldonderzoek

3.1. Onderzoekshypothese en onderzoeksopzet

Het doel van het verkennend veldonderzoek door middel van boringen is om de in het bureauonderzoek opgestelde gespecificeerde archeologische verwachting te toetsen en waar nodig aan te passen. Tijdens het veldonderzoek wordt vastgesteld waar de oorspronkelijke bodemopbouw intact is gebleven en waar niet. Daarnaast wordt vastgesteld of het bodemprofiel en eventuele archeologische indicatoren aanleiding geven te veronderstellen dat archeologische resten aanwezig kunnen zijn in het plangebied. Het veldonderzoek bestond uit een booronderzoek. Vanwege de aanwezigheid van bebouwing en verharding was het niet mogelijk een veldkartering uit te voeren.

3.2. Werkwijze

In het plangebied aan de Hoofdstraat zijn zes boringen gezet (bijlagen 3 en 4). Twee boringen zijn tot 200 cm –mv gezet, drie zijn vanwege de aanwezigheid van puin gestaakt op 100 cm –mv en één boring is tot 400 cm –mv gezet. De boringen zijn rond de bestaande bebouwing gezet. Er is gebruik gemaakt van een Edelmanboor met een diameter van 7 cm en voor de niveaus beneden grondwater een 3 cm guts. De boringen zijn beschreven volgens de Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode (ASB; SIKB 2008) met behulp van een veldcomputer en het programma Boormanager van I.T. Works. De locaties van de boringen (x- en y-waarden) zijn ingemeten vanuit de bebouwing. De hoogtes van de boringen (z-waarden) zijn bepaald aan de hand van het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN). De opgeboorde monsters zijn door middel van versnijding en verbrokkeling in het veld onderzocht op de aanwezigheid van archeologische indicatoren (zoals aardewerk, baksteen, vuursteen, huttenleem en bot).

3.3. Resultaten

3.3.1. Lithologie en bodemopbouw

Boring 1 is tot 400 cm –mv doorgezet. Het diepste niveau dat is aangetroffen bestaat uit een sterk pakket van klei- en zandlaagjes. De top hiervan ligt op 330 cm –mv. Hierboven is een pakket matig zandige baksteen- en plantenhoudende klei aangetroffen. De top van deze laag ligt op 190 cm –mv. Hierboven volgt een 50 cm dikke sliblaag, waarin puin aanwezig is. Op de sliblaag is zandige klei aangetroffen waarin eveneens puin- en baksteenfragmenten zijn waargenomen. Tenslotte is aan het oppervlak matig grof puinhoudend zand aanwezig.

In boringen 2 en 3, die tot 200 cm –mv zijn doorgezet, ontbreekt de sliblaag. Hier is vanaf 200 cm –mv sterk siltige of zandige klei aangetroffen, waarin baksteen- en puinfragmenten en grind aanwezig zijn. In boring 3 is een dunne veenlaag aanwezig. De kleilagen worden afgedekt door een matig grove zandlaag van respectievelijk 100 cm (boring 2) en 15 cm dikte (boring 3).

Boringen 4, 5 en 6 zijn alle op een diepte van 100 cm –mv gestaakt wegens de aanwezigheid van puin. Ook hier bestaat de bodem voornamelijk uit siltige of zandige klei met puin- en baksteenfragmenten en grind. In boringen 4 en 5 is een dunne veenlaag aanwezig.

3.3.2. Archeologische indicatoren

Er zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen.

3.4. Interpretatie

Het diepste niveau dat is aangetroffen in boring 1, het sterk gelaagde niveau, wordt geïnterpreteerd als oeverafzettingen van de Oude Rijn. Hierboven is de grond omgewerkt zoals blijkt uit de puin-, baksteen- en grindbijmenging in de klei. De bodem is mogelijk verstoord door kleiwinning, bij de aanleg van de huidige garage of bij de sanering die ongeveer 10 jaar geleden heeft plaatsgevonden.

In geen van de overige boringen zijn onverstoorde afzettingen aangetroffen. De verstoring aan de noordzijde van de bebouwing (boringen 1, 2 en 3) is vermoedelijk veroorzaakt bij het saneren. Ook is vermoedelijk de sloot aangeboord die volgens de eigenaar van het terrein op de rivier afwaterde. De sliblaag kan aan deze sloot worden toegewezen. De boringen aan de rivierzijde van het plangebied zijn, ondanks een aantal pogingen per boorlocatie, alle gestaakt. Waarop is niet bekend. Mogelijk is een damwand aanwezig.

4. Conclusies en aanbevelingen

In opdracht van de familie Verkuil zijn in juli 2009 een archeologisch bureauonderzoek (BO) en een inventariserend veldonderzoek (IVO) verkennende fase (door middel van boringen) uitgevoerd in verband met de geplande herontwikkeling van het plangebied aan de Hoofdstraat 124 en 126 in Leiderdorp, gemeente Leiderdorp. In het plangebied zal, na sloop van de huidige garage, woningbouw worden gerealiseerd. Hiertoe dient het bestemmingsplan te worden gewijzigd.

Het booronderzoek heeft aangetoond dat het plangebied is gelegen op oeverafzettingen van de Oude Rijn. De bodem van het plangebied is zeer diep verstoord. Dit is vermoedelijk in de afgelopen tientallen jaren veroorzaakt door bouwactiviteiten en saneringen. In slechts één boring zijn natuurlijke afzettingen aangetroffen. Hierin zijn geen archeologische indicatoren of niveaus waargenomen. In de overige boringen zijn enkel omgewerkte lagen aangeboord. Derhalve is de kans op het aantreffen van archeologische waarden zeer klein.

4.1. Aanbevelingen

Tijdens het onderzoek is geconstateerd dat de oeverafzettingen van de Oude Rijn ter hoogte van het plangebied diep zijn omgewerkt. De kans op het aantreffen van archeologische waarden *in situ* is derhalve zeer klein. Op basis van de resultaten van het Inventariserend Veldonderzoek wordt geadviseerd om geen archeologisch vervolgonderzoek uit te laten voeren.

NB. Bovenstaand advies wordt gecontroleerd en beoordeeld door de bevoegde overheid, in dit geval de gemeente Leiderdorp. Deze zal vervolgens een besluit nemen inzake de te volgen procedure. Becker & Van de Graaf bv wil meegeven dat voordat dit besluit genomen is, er niet begonnen kan worden met bodemverstoringen of activiteiten die voorbereiden op bodemverstoringen.

4.2. Beantwoording vraagstelling

- *Wat is de fysiek-landschappelijke ligging van de locatie?*

Het plangebied is gelegen in de oeverzone van de Oude Rijn.

- *Hoe is de bodemopbouw in het plangebied en in welke mate is deze nog intact?*

De bodem van het plangebied is niet meer intact. Op 330 cm –mv zijn onverstoorde oeverafzettingen van de Oude Rijn aangetroffen, maar de bodemlagen hierboven zijn volledig omgewerkt. Hierdoor is geen beeld te schetsen van de natuurlijke bodemopbouw.

- *Zijn er archeologische waarden aanwezig in het plangebied?*

De kans op het aantreffen van archeologische waarden *in situ* is zeer klein. De oeverafzettingen van de Oude Rijn, het niveau waarin archeologische waarden werden verwacht, zijn zeer diep omgewerkt.

- *Wat is de diepteligging van eventueel aanwezige archeologische waarden?*

Niet van toepassing.

- *Wat is de specifieke archeologische verwachting van het plangebied en wordt deze bij het veldonderzoek bevestigd?*

Op basis van de resultaten van het bureauonderzoek worden in het plangebied archeologische waarden vanaf het Neolithicum verwacht in oeverafzettingen van de Oude Rijn. Nederzettingssporen, graven en akkerlagen kunnen worden aangetroffen. De bodem is mogelijk verstoord door kleiwinning, bij de aanleg van de huidige garage en bij de sanering die ongeveer 10 jaar geleden heeft plaatsgevonden.

Het booronderzoek heeft aangetoond dat het plangebied inderdaad is gelegen op oeverafzettingen van de Oude Rijn. Deze afzettingen zijn echter diep omgewerkt, door saneringen, vermoedelijk bij de bouw van de huidige garage en mogelijk door kleiwinningsactiviteiten in met name de 19^e eeuw.

- *In hoeverre worden eventueel aanwezige archeologische waarden bedreigd door de voorgenomen graafwerkzaamheden?*

Niet van toepassing.

- *Kan een aantasting van het mogelijk aanwezige bodemarchief voorkomen worden door planaanpassing?*

Niet van toepassing.

4.3. Betrouwbaarheid

Het uitgevoerde onderzoek is op zorgvuldige wijze verricht volgens de algemeen gebruikelijke inzichten en methoden. Het archeologisch onderzoek is erop gericht om de kans op het onverwacht aantreffen dan wel het ongezien vernietigen van archeologische waarden bij bouwwerkzaamheden in het plangebied te verkleinen. Aangezien het onderzoek is uitgevoerd door middel van een steekproef kan echter, op basis van de onderzoeksresultaten, de aan- of afwezigheid van eventuele archeologische waarden niet gegarandeerd worden. Indien archeologische waarden worden aangetroffen dienen deze conform de Monumentenwet 1988, artikel 53, bij het Rijk gemeld te worden.

Literatuur en kaarten

ANWB, 2005: *ANWB Topografische Atlas Zuid-Holland 1:25.000*, Den Haag.

Berendsen, H.J.A., 2005³ (1997): *Landschappelijk Nederland. De fysisch-geografische regio's*, Assen.

Berendsen, H.J.A. & E. Stouthamer, 2001: Geological – Geomorphological map of the Rhine-Meuse delta, the Netherlands, in H.J.A. Berendsen/E. Stouthamer (eds.), *Palaeogeographical development of the Rhine-Meuse delta, the Netherlands*, Assen, Addendum 1.

Centraal College van Deskundigen, 2006: *Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie*, versie 3.1, Gouda.

DLO-Staring Centrum / Rijks Geologische Dienst, 1994: *Geomorfologische kaart van Nederland, 1:50.000, blad 30 's-Gravenhage*, Wageningen/Haarlem.

Kramer, J. de, 2009 (in concept): *Archeologisch Bureauonderzoek & Inventariserend Veldonderzoek (IVO), verkennende fase, Kooikersplein, Zoeterwoude-Rijndijk, Gemeente Zoeterwoude*, Ede.

Mulder, E.F.J. de, et al., 2003: *De ondergrond van Nederland*, Groningen/Houten.

SIKB, 2008: *Archeologische standaard boorbeschrijving*, Archeologie Leidraad, Gouda.

Stichting voor Bodemkartering, 1982: *Bodemkaart van Nederland, 1:50.000, blad 30 's-Gravenhage*, Wageningen.

Uitgeverij Nieuwland, 2005: *Grote Historische topografische Atlas, ± 1905, Zuid-Holland*, schaal 1:25.000, Tilburg.

Geraadpleegde internetsites

Actueel Hoogtebestand Nederland: www.ahn.nl

ARCHIS: <http://archis2.archis.nl/archisii/html/index.html>

Bodemloket: www.bodemloket.nl

Cultuurhistorische Hoofdstructuur: http://geo.zuid-holland.nl/geo-loket/kaart_chs.html

Minuutplan en diverse topografische kaarten: www.watwaswaar.nl

Lijst van afkortingen en begrippen

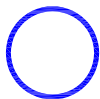
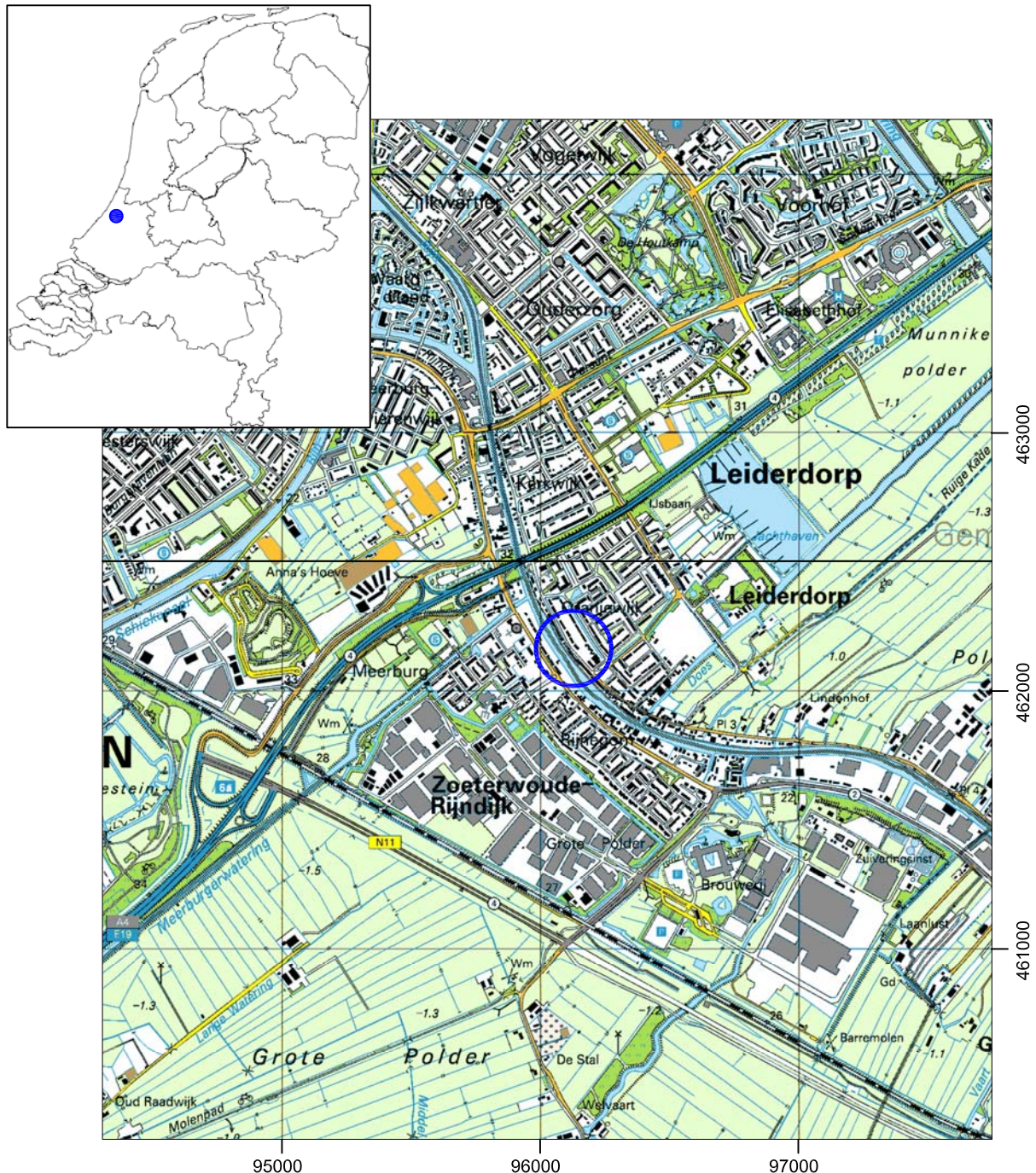
Afkortingen

AMK	Archeologische Monumenten Kaart
ASB	Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode
Archis	Archeologisch Informatie Systeem
CHS	Cultuurhistorische Hoofdstructuur
IKAW	Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden
KNA	Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie
mv	maaiveld (het landoppervlak)
NAP	Normaal Amsterdams Peil
PvA	Plan van Aanpak
RCE	Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
SIKB	Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer

Verklarende woordenlijst

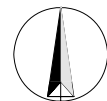
antropogeen	door menselijke activiteit veroorzaakt of gemaakt
artefact	door de mens vervaardigd voorwerp
Edelmanboor	een handboor voor bodemonderzoek
eerdgrond	grond met een humushoudende minerale bovengrond van meer dan 50 cm, ontstaan door invloed van de mens, vaak gaat het om een esdek
horizont	kenmerkende laag binnen de bodemvorming
humeus	organische stoffen bevattend; bestaande uit resten van planten en dieren in de bodem
leem	samenstelling van meer dan 50% silt, minder dan 50% zand en minder dan 25% klei
meanderende rivier	rivier bestaande uit één kronkelende riviergeul
oeverwal	ophoging van zandige sedimenten langs een riviergeul, afgezet bij hoogwater
podzol	goed ontwikkelde bodem in gebieden met veel neerslag
rivierkom	laaggelegen vlakte achter een oeverwal
silt	zeer fijn sediment met grootte 0,002-0,063 mm
stroomgordel	het geheel van afzettingen (stroombed en oeverwal) van een rivier
stroomrug	oude riviergeul die zodanig is opgehoogd met zandige afzettingen dat de rivier een nieuwe loop heeft gekregen; blijven door inklinking van de komgebieden als een rij in het landschap liggen
vaaggrond	grond zonder duidelijke tekenen van bodemvorming

Bijlage 1: Topografische kaart

Plangebied

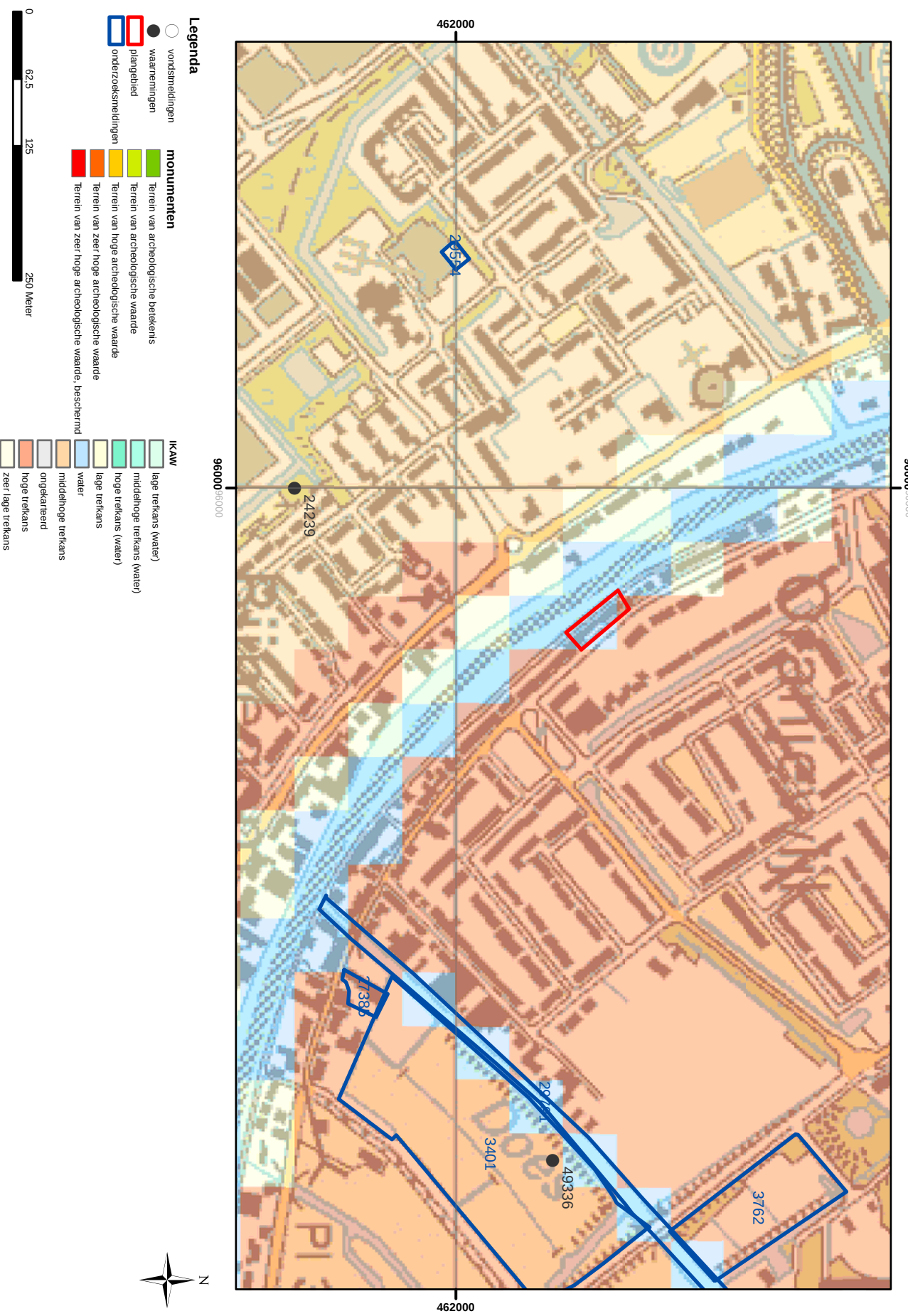
0 500 1000m

Bijlage 2: Archis-informatie

bron: Archis II (RCE).

geraadpleegd via archis2 en de website van de RACM

Bijlage 3: Overzicht Archismeldingen

Waarnemingen

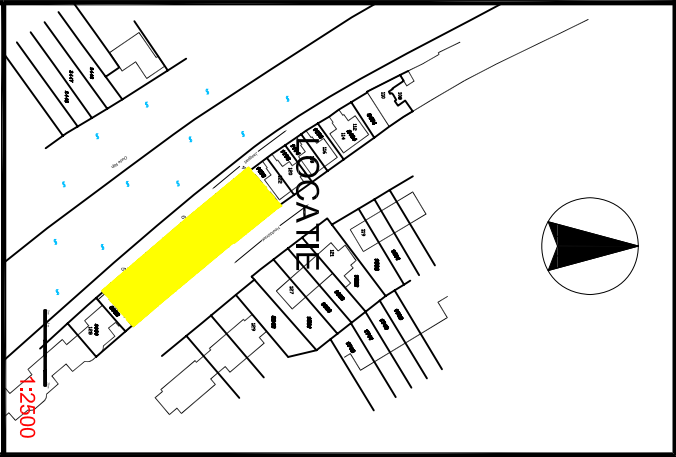
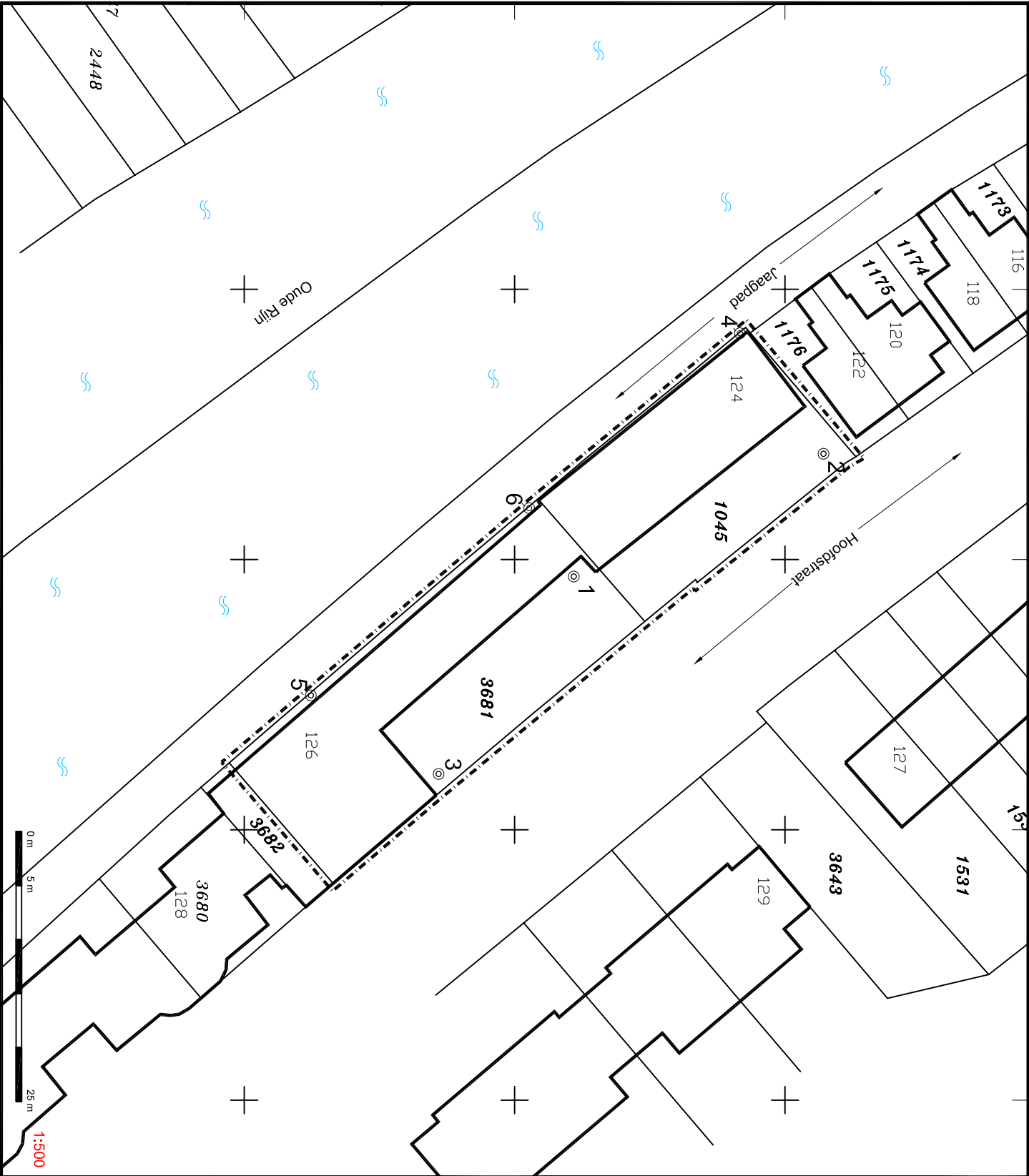
Nummer	Omschrijving	Tijdvak
24239	Weg	Romeinse tijd
24248	Buitenhuis	Late Middeleeuwen – Nieuwe tijd
49336	Bot, houtskool en aardewerk	IJzertijd – Romeinse tijd

Onderzoeksmeldingen

Nummer	Uitvoerder	Type onderzoek	Jaar
3401	RAAP	Booronderzoek en veldkartering	2001
27385	ArcheoMedia	Booronderzoek	2008
29554	Becker & Van de Graaf	Booronderzoek	2008
29791	RAAP	Bureauonderzoek	2008

bron: Archis II (RCE).

Bijlage 4: Boorlocatiekaart

X			
⊙			
boring			

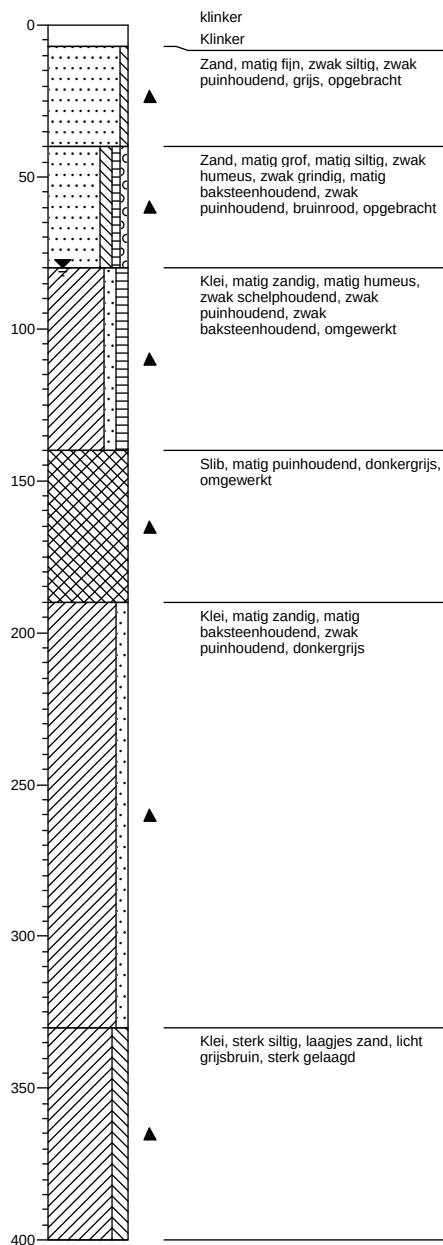
begrenzing onderzoekslocatie			

bebouwing			
A4535			
kadastrale nummers			
102			
huisnummer			
~			
oppervlaktewater			
REV.	DATUM	NAAM	OMSCHRIJVING
0	22.07.09	HR	SITUATIEKENING
Becker & Van de Graaf			
archeologie op maat			
S: GRAVENDIJCKSEWEG 37, POSTBUS 126, 2200 AC NOORDWIJK			
TEL: 071-3328888 FAX: 071-4035524 E-MAIL: info@beckervandegraaf.nl			
OMSCHRIJVING			
HOOFDSTRAAT 124-126 TE LEIDERDORP			
PROJECT NR.			
15130509 / JBL			
SCHAL:			1:500
FORMAAT:			1:2500
A4			

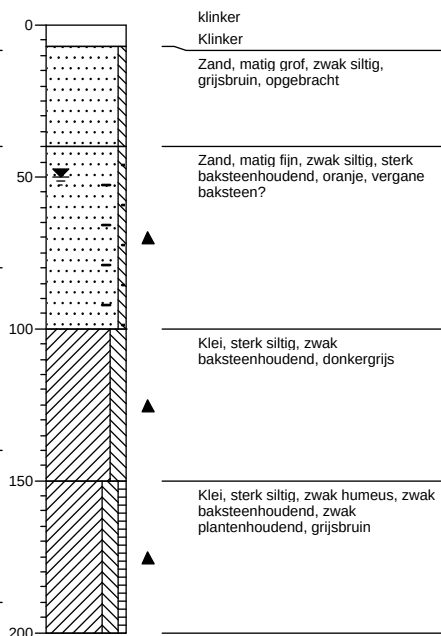
Bijlage 5: Boorbeschrijvingen

Boring: 01

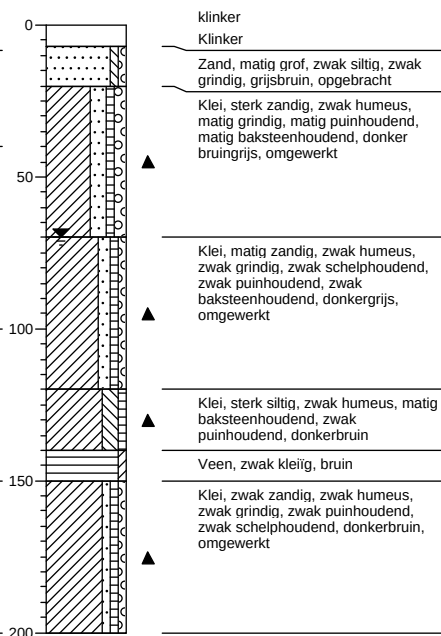
Datum: 22-07-2009
X: 96127
Y: 462130
Maaiveld [m]: 0,3
GWS: 80
Opmerking:

Boring: 02

Datum: 22-07-2009
X: 96115
Y: 462154
Maaiveld [m]: 0,2
GWS: 50
Opmerking:

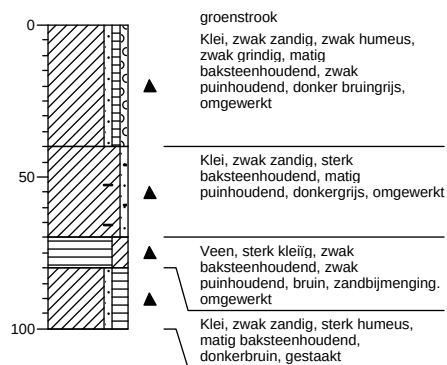
Boring: 03

Datum: 22-07-2009
X: 96145
Y: 462118
Maaiveld [m]: 0,1
GWS: 70
Opmerking:

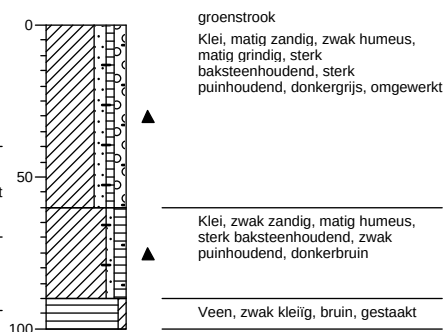
Boring: 04

Datum: 22-07-2009
X: 96104
Y: 462146
Maaiveld [m]: 0,4
GWS:
Opmerking:

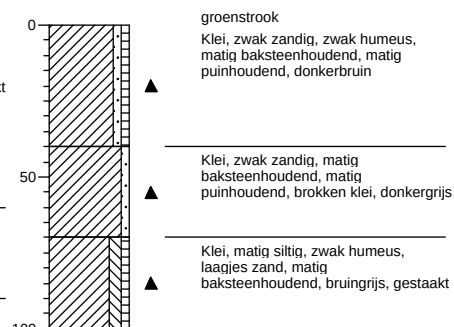
Boring: 05

Datum: 22-07-2009
X: 96138
Y: 462106
Maaiveld [m]: 0,4
GWS:
Opmerking:

Boring: 06

Datum: 22-07-2009
X: 96120
Y: 462126
Maaiveld [m]: 0,4
GWS:
Opmerking:

Legenda (conform NEN 5104)

grind

	Grind, siltig
	Grind, zwak zandig
	Grind, matig zandig
	Grind, sterk zandig
	Grind, uiterst zandig

zand

	Zand, kleiig
	Zand, zwak siltig
	Zand, matig siltig
	Zand, sterk siltig
	Zand, uiterst siltig

veen

	Veen, mineraalarm
	Veen, zwak kleiig
	Veen, sterk kleiig
	Veen, zwak zandig
	Veen, sterk zandig

klei

	Klei, zwak siltig
	Klei, matig siltig
	Klei, sterk siltig
	Klei, uiterst siltig
	Klei, zwak zandig
	Klei, matig zandig
	Klei, sterk zandig

leem

	Leem, zwak zandig
	Leem, sterk zandig

overige toevoegingen

	zwak humeus
	matig humeus
	sterk humeus
	zwak grindig
	matig grindig
	sterk grindig

geur

- geen geur
- zwakke geur
- matige geur
- sterke geur
- uiterste geur

olie

- geen olie-water reactie
- zwakke olie-water reactie
- matige olie-water reactie
- sterke olie-water reactie
- uiterste olie-water reactie

p.i.d.-waarde

- >0
- >1
- >10
- >100
- >1000
- >10000

monsters

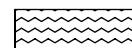
- geroerd monster
- ongeroerd monster

overig

- bijzonder bestanddeel
- Gemiddeld hoogste grondwaterstand
- grondwaterstand
- Gemiddeld laagste grondwaterstand

slib

water

Legenda afkortingen Archeologische Boorbeschrijving (conform ASB 2008)

Percentages en Mediaan

Klasse	Zandmediaan
Uiterst fijn	63-105 µm
Zeer fijn	105-150 µm
Matig fijn	150-210 µm
Matig grof	210-300 µm
Zeer grof	300-420 µm
Uiterst grof	420-2000 µm

Nieuwvormingen

(1=spoor, 2=weinig, 3=veel)

Afkorting	Nieuwvormingen
FEC	IJzerconcreties
FFC	Fosfaatconcreties
FOV	Fosfaatvlekken
MNC	Mangaanconcreties
ROV	Roestvlekken
VIV	Vivianiet
VKZ	Verkiezeling
ZAV	Zandverkittingen

Bodemkundige interpretaties

Code	Bodemkundige interpretaties
BOD	Bodem
BOV	Bouwvoor
ESG	Esgrond
GLE	Gleyhorizont
HIN	Humusinspoeling
INH	Inspoelingshorizont
KAT	Katteklei
KBR	Klei, brokkelig
LOO	Loodzand
MOE	Moedermateriaal
OMG	Omgewerkte grond
OPG	Opgebrachte grond
OXR	Oxidatie-reductiegrens
POD	Podzol
RYP	Gerijpt
TKL	Top kalkloos
TRP	Terpaarde
UIT	Uitspoelingshorizont
VEN	Vegetatieniveau
VNG	Gelaagd vegetatieniveau
VRG	Vergraven

Bodemhorizont

Code	Bodemhorizont	Omschrijving
BHA	A-horizont	Minerale bovengrond
BHAB	AB-horizont	Overgangshorizont
BHAC	AC-horizont	Overgangshorizont
BHAE	AE-horizont	Overgangshorizont
BHB	B-horizont	Inspoelingshorizont
BHBC	BH-horizont	Overgangshorizont
BHC	C-horizont	Uitgangsmateriaal
BHE	E-horizont	Uitspoelingshorizont
BHEB	EB-horizont	Overgangshorizont
BHO	O-horizont	Strooisellaag
BHR	R-horizont	Vast gesteente

Sedimentaire karakteristiek, laaggrens

Afkorting	Afmeting overgangszone	Klasse
BDI	≥ 3,0 - < 10,0 cm	Basis diffuus
BGE	≥ 0,3 - < 3,0 cm	Basis geleidelijk
BSE	< 0,3 cm	Basis scherp

Kalkgehalte

Code	Kalkgehalte
CA1	Kalkloos
CA2	Kalkarm
CA3	kalkrijk

Archeologische indicatoren

(1=spoor, 2=weinig, 3=veel)

Code	Omschrijving
AWF	Aardewerkfragmenten
BST	Baksteen
GLS	Glas
HKB	Houtskoolbrokken
HKS	Houtskoolspikkels
MXX	Metaal
OXBO	Onverbrand bot
OXBV	Verbrand bot
SGK	Gebroken kwarts
SLA	Slakken/sintels
SVU	Vuursteen
SXX	Natuursteen
VKL	Verbrande klei
VSR	Visresten

Bijlage 6: Periodentabel

